

Vijf lezingen:

Watermolens langs de Jeker
door Ton Henrar

Het middeleeuwse grondbezit van het
Sint-Servaaskapittel te Maastricht in de regio Maas-Rijn
door Rolf Hackeng

Het notariaat in België door de eeuwen heen.

De notaris in Zuid-Limburg.
door Marilise Vaes

De geschiedenis van de Tongerse kroningsfeesten
door Peter Bruggen

Schepenbanken, bevoegdheden schepenen, schout en drossaard.
door Rombout Nijssen

organisatie:

GOGRI i.s.m. het gemeentebestuur Riemst

Waar ? Raadzaal gemeentehuis,
Maastrichtersteenweg 2 b, 3770 Riemst.

Toegang: gratis voor de abonnees van GOGRI, **anderen** 2 euro.

Aanvang: 20.00 u.

Meer weten?

Afdeling Welzijn en Vrije Tijd

Dienst Cultuur

Tel, +32 12 44 03 70

cultuur@riemst.be

www.riemst.be/cultuur

www.gogri.be

WATERMOLENS LANGS DE JEKER

door Ton Henrar

Allereerst zal de spreker kort iets vertellen over de activiteiten van de Molen Stichting Limburg. Doelstelling is het beschermen van de molens in Limburg. Dit gebeurt door advisering en voorlichting, samenwerking met zusterorganisaties, ook over de grenzen van het land, samen met het molengilde: opleiding van vrijwillige molenaars, het uitgeven van een periodiek (Molenbulletin) en het adopteren van molens. Bijzondere activiteiten zijn de actie tot het inlopen van restauratieachterstanden en planmatig onderhoud van de Limburgse molens en speciale aandacht vragen voor de molenbiotopen.

Internationale projecten passen prima in deze doelstelling en daarom nu aandacht voor het grensoverschrijdend project:

“Watermolens langs de Jeker”.

Als we kijken naar een riviertje als de Jeker, dan zien we dat de mens altijd een grote invloed heeft gehad op het water, een levensbehoefte. De Jeker was aan de ene kant een zegen voor de bevolking: voedsel in de vorm van vis en vruchten langs de oever, wasplaats, molens voor het malen van graan, in tijden van belegering bescherming door het onder water zetten van land en het kunnen doordraaien van de economie in de belegerde stad door de graan- kruit- leer- en zaagmolens. Maar er was ook een keerzijde: overstromingen door hoog water, ernstige vervuiling van het water door de mens, vele conflicten over de waterhoogte bij de molenaars.

Helaas werden hiertegen in de jaren 1950 te rigoureuze maatregelen genomen. Men ging de Jeker rechttrekken, sneed de watertoevoer naar de molens af en maakte betonnen oeverafscheidingsen. Hierdoor werd het molenbestand geminimaliseerd. Van de 32 vroegere molens in

Maastricht tot aan de Belgische grens bij Neerkanne bleven slechts overblijfselen van 4 molens over.

In België was de situatie al niet veel beter, maar van de ongeveer 30 watermolens zijn er daar toch nog veel restanten van molens overgebleven, zoals men tijdens de lezing kan zien.

Sinds 2006 wordt in Maastricht het prachtige Jekerdal onder handen genomen, waar de Jeker weer vrij kan meanderen en de kades werden opgeschoond. Men heeft een viaduct en een brugje aangelegd bij de voormalige molen van Nekum, maar ook tussen de Reek en Leeuwenmolen aan de Pieterstraat is nu een betere doorstroming gegarandeerd en kan de vis via een viaduct naast de sluizen bij de vestingwerken via de Maas de Jeker weer binnenzwemmen.

In Kanne zijn nog maar restanten van 2 watermolens. Door het graven van het Albertkanaal moest de Jeker via een duiker onder het kanaal doorstromen. De watermolen van Opkanne werd hierbij het slachtoffer. Samenwerking over de grenzen heen is zeer noodzakelijk, aangezien de afgesloten Internationale verdragen over het water alleen de grote rivieren (zoals de Maas) betreffen. Daarom gaat de spreker ook in op de convenanten met de Waals/Luikse provincie in Waremme en de Vlaamse Provincie met betrekking tot de Jeker bij Tongeren.

De vervuiling moet zowel vanuit België als in Nederland gestopt worden. Een vrij meanderen moet, waar mogelijk uitgangspunt blijven. Dit betekent een verrijking van de biotoop en de natuur, waar iedereen profijt van heeft. Een ideale combinatie van natuur en cultuur. En straks mogelijkheden om groene stroom op te wekken met de gerestaureerde watermolens.....

WOENSDAG 19 NOVEMBER 2008

Het middeleeuwse grondbezit van het Sint-Servaaskapittel te Maastricht in de regio Maas-Rijn

door Rolf Hackeng

De lezing gaat over de Sint-Servaaskerk in Maastricht in de middeleeuwen. Dit keer zijn het eens niet de bouwgeschiedenis of de archeologische opgravingen die alle aandacht krijgen, maar wordt het hoofdthema gevormd door de vele onroerende bezittingen van de religieuze gemeenschap, die tot 1797 aan deze kerk verbonden was. Deze gemeenschap, kapittel genaamd, bestond uit een veertigtal geestelijken, kanunniken, die de eredienst in de kerk verzorgden. Om dit te kunnen doen waren zij in de loop van de eeuwen uitgerust met een aanzienlijke hoeveelheid grondbezit. Het ging hierbij om diverse grotere en kleinere complexen, die globaal genomen in het stroomgebied van de Maas en de Jeker en verder weg langs de Rijn en de Moezel lagen. Nagegaan wordt hoe dit grondbezit ontstond, hoe het zich in de loop van de middeleeuwen ontwikkelde, hoe het werd beheerd en welke positie het kapittel met al zijn grondbezit in Maastricht en het omliggende gebied innam.

De belangrijkste bezittingen van het kapittel waren de zogenaamde Elf banken van Sint Servaas. Acht van die dorpen liggen nu op Belgisch grondgebied. Voor drie banken, namelijk Vlijtingen, Hees en Berg (het Nederlandse Berg en Terblijt) heeft een diepgaander onderzoek plaatsgevonden. Ditzelfde is gedaan voor de bezitscomplexen in Grandville, Lens-Saint-Servais en Lens-Saint-Remy. Door minutieuze vergelijking van goederenregisters en oude kaarten was het mogelijk een reconstructie te maken van de laatmiddeleeuwse toestand van deze domeinen. Van daaruit werd vervolgens teruggekeken naar het ontstaan en de vroege ontwikkeling van dit grondbezit.

VRIJDAG 23 JANUARI 2009

Het notariaat in België door de eeuwen heen. De notaris in Zuid-Limburg.

door Marilise Vaes

Gelukkige of droevige momenten in een mensenleven – een huwelijkscontact, een aankoop van een woonhuis, een echtscheiding, een testament, een erfenis, een verdeling, ... – de notaris is erbij.

Notariële akten zijn een fundamentele bron om het verleden te bestuderen. Als men tussen de regels van de minuten leest, toont de maatschappij zich in al haar facetten: politieke, economische, maatschappelijke, religieuze, familiale, ... Zelfs voor genealogen zijn notariële akten waardevol.

De Ventôsewet was een keerpunt in het notariaat. Uit het gewoonterecht, over een verscheidenheid aan regels per rechtsgebied kwam men tot een gestructureerde, uniforme instelling.

Dit alles wordt getoetst aan het notariële leven in de omgeving van Riemst.

WOENSDAG 18 FEBRUARI 2009

DE GESCHIEDENIS VAN DE TONGERSE KRONINGSFEESTEN

door Peter Bruggen

Volgend jaar vindt in Tongeren van 5 tot en met 12 juli 2009 de 17de editie plaats van de zevenjaarlijkse Kroningsfeesten ter ere van Onze-Lieve-Vrouw Oorzaak Onze Blijdschap. Aan de hand van tekst- en fotomateriaal, maar ook via filmbeelden en geluidsfragmenten neemt Peter Bruggen, Secretaris van het Kroningscomité, ons mee op een tocht doorheen de 17 Kroningsedities en vertelt hij ons meer of de Mariaverering en de Heiligdomsvaarten, de voorloper van de Kroningsfeesten, in de oudste stad van België.

WOENSDAG 11 MAART 2009

SCHEPENBANKEN, BEVOEGDHEDEN SCHEPENEN, SCHOUT EN DROSSAARD.

door Rombout Nijssen

In de voorbije jaren besprak Rombout Nijssen voor ons de rol en betekenis van burgemeesters, kerkmeesters en armenmeesters in onze gemeenten in het ancien régime. Zij vervulden elk op hun terrein bescheiden bestuurlijke bevoegdheden. Daarnaast was in ieder van onze dorpen ook een schepenbank actief. Zij was samengesteld uit zeven schepenen. De plaatselijke heer, zijn drossaard en zijn schout, en eventueel een secretaris of griffier vervulde het gerechtelijk kader in onze gemeenten.

De spreker schetst de bevoegdheden van onze dorpsschepenbanken, en de bevoegdheidsverdeling tussen schepenen, schout en drossaard. Hij situeert onze plaatselijke schepenbanken in de context van de Luikse en Loonse gerechtelijke organisatie, met voor Luik de stedelijke schepenbank van Luik en de Gewone Raad; en voor Loon de schepenbank van Vliermaal en de buitenbank van Bilzen, de Leenzaal van Kuringen en de centrale rechtbanken van het Duitse keizerrijk.

Na de pauze worden de belevenissen van Arnold Lieben belicht: een achttiende-eeuwse inwoner van Rosmeer, die door tegenslagen gedwongen van het rechte pad afweek, en zo onvermijdelijk het gerechtelijk apparaat en al zijn organen, en hun werking, van binnenuit leerde kennen.

Verantwoordelijke uitgever:
Ludo Melard
Oude Steenstraat 12
3770 Riemst